

kor lesz lehetséges, ha a hitelező igazolja, hogy az ő érdekei erősebb védelmet igényelnek, mint az adóséi.

Az új szükségrendeletben tartalmazott szabályozás konstrukciójánál fogva számolni kell azzal, hogy a német bíróságokat a legközelebbi időkben tömegesen fogja foglalkoztatni a jelzálogos követelések esedékességének kérdése.

Ezek a kérdések magyar viszonylatban is igen jelentősek, mert a magyar állampolgároknak egész sora van jogilag és gazdaságilag érdekelve a jelzálogos követelések moratoriumánál vagy mint német ingatlanok tulajdonosa, vagy mint német ingatlanokon biztosított követelések hitelezője.

ÜGYVÉDSÉG.

Az ügyvédség 1932-ben.

Az 1932. év ügyvédi életéről írt őszinte krónika: siralmas ének egy pusztuló, bomló világ talán leggyengébb, legvédtelenebb embercsoportjának tragikus küzdelmeiről. A vihar, amely végig súvít Európán és amely a trianoni magyarságot orkántként irtja, a magyar ügyvédet szinte végzetszerűen szolgáltatja ki a válságos idők borzalmainak. A társadalom — amely épen a veszedelem napjaiban építette ki leghatékonyabban önvédelmi szerveit — példa nélkül való, hogy olyan eleméről, amelytől ön maga és a közérdek számára a legnagyobb áldozatot követeli, valamilyen gondoskodás ne történjen. Egyedül az ügyvéd az, akitől a köz egyfelől a szellemi és erkölcsi értékek maximumát követeli, másfelől elvileg magára hagyja gondjaival és életküzdelmeivel, megtagadva tőle az egyéni boldogulás lehetőségeit és az államhatalom beavatkozó segítségét is.

Az ügyvédség kétségtelenül súlyos helyzetének számos olyan oka van, amely nem hat elszigetelten a kar életére, hanem romboló hatásával a nemzeti élet egészén jelentkezik. Ilyen ok elsősorban az ország megcsonkítása. Kisebb lett a gazdasági terület és a megkisebbedett területen elszegényedett nemzet él, amely a számban nem fogyatkozott ügyvédséget eltartani nem tudja. Az egyes ügyvéd életének vonala, az egyén tudásának, akaratának, vagy szerencséjének eredője, de az ügyvédség összességének anyagi restaurációját csak az ország sorsának jobbrafordulása hozhatja meg.

Ilyen ok a jogeszmébe vetett hit meggyöngülése. Ha a tömegek lelkében ismét derengeni fog, hogy a népek szabadságát, a társadalmi és gazdasági nyugalmat csak a jog és igaz-

ság tisztelete biztosítja, ha a közönség fel fog ocsudni abból a meggyőződéséből, hogy sikert és eredményt csak a vesztegetés, az erőszak és befolyásolás adhatnak, akkor az ügyvédség tekintélye is vissza fogja nyerni megszokott fényét és a presztizssel együtt gazdasági értékelését.

Ilyen ok végül az annyiszor emlegetett ügyvédelles hangulat. Ez a sokszor idézett és különösen a parlamenti vitákban vissza-visszatérő ellenszenv nem a tömegek lelkéből és mélységeiből eredő antipátia megnyilatkozása. Amikor falun és városban valahányszor vezetőembert választ a nép — az olvasóköri elnöktől a törvényhatósági és országgyűlési képviselőig — legnagyobb előszóval ma is jogászt, ügyvédet tesz a közbizalom letéteményesévé: akkor trivolisztikus ügyvédelles hangulatról beszélünk. Ez a hangulat a kar ellen mesterségesen szított atitűde, amelynek oka és eredete a politikai meggondolások homályos rétegeiben gyökeredzik.

A modern társadalom, amely a munkamegosztást nemcsak gazdaságilag, hanem számos vonatkozásban irányító eszméinek gondozása terén is keresztülvitte: az ügyvédségben fejlesztette ki az organizmusát, amelyben jogérzete eleven erővel lüktet. Nehéz időkben, mikor az egyén a maga ezernyi gondjával birkózva a nemzet a legnagyobb kincsét óvni képtelen, az ügyvéd az, aki egész valójával a jog levegőjében élve, a jog tiszteletének minden támadásra ösztönös érzékenységgel rezonáló védelmezője és hirdetője.

A parlamentben és politikai körökben annyiszor felbukkanó ügyvédelles hangulat tulajdonképpen mesterségesen szított bizalmatlanság, amelynek forrása hivatásunknak és a szabadságjogoknak ez összefüggéséből ered. Valahányszor az államhatalom abszolutisztikus célokat tűz maga elé, egyik első törekvése elhomályosítani azt a nimbuszt, amely a jogtalanság és igazságtalanság legkeményebb ellenfele, az ügyvédség körül lengett. A múltban is voltak korszakok, amelyben az ügyvédet tolták előre a társadalmi és gazdasági élet bűnbakjaként és nem véletlen, hogy a magyar nemzet történetének éppen legsötétebb korszakai voltak ezek.

A gazdasági és jogélet e vigasztalan perspektívájában élt és dolgozott az elmúlt évben a magyar ügyvédség. Az esztendő első heteiben, mintegy narkotikumául a hétköznapok boruló szürkéségének, a budapesti Kamarát a tisztújítás izgalmai foglalkoztatták. A közelmúltban a pártokat a választási összecsapás heveségének látszata ellenére, elvi, programmbeli ellentétek alig választották el. Ezúttal a pártok már túlnőttek a személyi csoportosulásokon és szélesen differenciálódott programmbeli elkülönülésben vonultak fel. Amint azonban a csata hevében gyakran történni szokott, a szembenálló erők összekuszálódtak, kereszteződtek és a döntő ütközetben végül is egészen

más csoportosulásokban vívták meg harcukat, amint azt a zászló alatti kivonulásukból következtetni lehetett. A taktikai, módszerbeli, sőt szociális ellentétek jelszavai a tényleges össze-csapás pillanatában elhalkultak és a két front — önmagában is alkotóelemeire bomolva — a végső küzdelmet a kar idősebb és fiatalabb generációjának harcaként vívta meg. A választás eredménye a kiegyenlítés és a megnyugvás katharzisaként jelentkezett, de a kortézia hangja és irányai mégis felfedték a budapesti kari közélet egy sajátos válságforrását, amely éppen a kar idősebb és fiatalabb nemzedékeinek politikai ellentétében gyökeredzik.

Az ügyvédség körében sohasem volt akkora lelki, erkölcsi és intellektuális szakadás fiatalok és öregek között, mint ma. Ez a szakadás már nem a nemzedékek régi, termékeny össze-ütközése, nem az új eszmék és életformák türelmetlenségének harca a régiek konokságával: ennek a szakadásnak oka az, hogy az összeomlás utáni idők kari politikája elvileg elzárkózott a háború utáni generáció problémáinak felismerése elől. Sőt, miután az önkormányzat keretén belül e nemzedék törekvései előbb-utóbb természetes érvényesüléséhez jutottak volna, az uralkodó párt az ügyvédi közvélemény egészen furcsa befolyásolásával mesterségesen meghosszabbította a kar fiatalságának közéleti kiskorúságát. Mialatt az egész világon a fiatalok érvényesülésének jegyében zajlik élet és politika, addig a budapesti kamara agilis veteránjai minden közéleti mozgalom idején 35—45 éves kollégákra olvassák reá a csecsemőkor naivitását és tapasztalatlanságát.

Pedig lehetetlen, hogy a kari önkormányzat irányításából ép azok hiányozzanak, akik nemcsak megértik, de megtestesítik annak a nemzedéknek problémáit, amelynek nagy jelenete zajlik a mai élet drámájában. A Budapesti Kamara sok tekintetben tragikus tanácstalansága, amely nem kis részben oka az ügyvédség mai gazdasági válságának, lélektanilag magyarázható azzal is, hogy az idősebb generáció minden emlékével, egész képzeletével egy elmúlt korhoz van rögzítve és képtelen a megváltozott időknek megfelelő új élet lehetőségeit megteremtteni. Az ifjúság nagy és megérdemelt előretörése az ügyvédvizsgáló bizottsági tagságok betöltésénél, a választmány fiatal erőkkel való erős felfrissítése, a kari társadalmi egyesületekben az ifjúság lendületes térfoglalása, legutóbb a fiatalok és öregek harcának jegyében lezajlott felsőházi elektorválasztás: jelzik a maga erejére és közéleti kötelességére eszmélt fiatalok hódításait az idős generáció által görcsösen védett hatalmi pozíciók ellen.

Az ügyvédség gazdasági önvédelmi harca kettős fronton zajlik: az autonómián belül kifejtett szociális tevékenység és kifelé a kar anyagi és szellemi érdekeit sértő intézkedések ki-

védése terén. Az önkormányzat derék segítőmunkát végzett: az elavult és rosszul funkcionáló nyugdíjegyessel kivételével, a kamarai és társadalmi segélyakciók nagyon komoly eredményekre mutathatnak. Annál sívárabb negatívummal zárul az a gravaminális politika, amely a kar létét veszélyeztető törvényhozási intézkedések ellen irányul. E küzdelmek eredménytelensége csak kisebb részben írható reprezentáns szerveink erélytelensége és közéleti súlytalansága rovására, nagyobb részben természetes következménye annak az államhatalmi szemléletnek, amely minden intézkedésével szűkebbre vonja az egyéni kezdeményezés körét, megtagadja a magánjogi autonómiát, omnipotenciális törekvéseivel béklyóba szorítja az élet és a gazdálkodás minden szabad mozgását és amely az ügyvéd életére vonatkoztatott vetületében abban nyilvánul, hogy minden lépésével újabb és újabb területét pusztítja el az ügyvédi munka lehetőségének.

A devizajogi rendelkezések és a gazdamoratórium — hogy csupán a legszélesebb sugarú intézkedésekre utaljak — levegőt és anyagát veszik el az ügyvédi munka és élet feltételeinek. Azon a megmaradt kicsiny területen pedig, ahol még a régi jog szabályai érvényesülnek, az adósvédelem mind élesebb körvonalakban kibontakozó rendszere bénítja meg a normális ügyvédi munkát. A végrehajtási eljárásnak az adósvédelem sugalltán újabb és újabb hendikeppel történő megterhelése és bizonytalan tétel, reflexhatásában ugyancsak hozzájárul a kari munkanélküliség és leromlás okaihoz.

A jogrend elleni korszerű támadások azonban úglátszik még további meglepetéseket is tartogatnak. Az ügyvédséget állandó izgalomban tartják a törvényhozás berkeiből felröppentett ballon d'essay-k, amelyekben a törvénykezés további egyszerűsítésének és gyorsításának hangzatos jelszavai csillognak és fenyegetnek. E helyen nem kell részletesebben indokolni azt a megállapítást, hogy a társadalmi és gazdasági jogrend súlypontja mélyebben fekszik az alaki, mint az anyagi jog szabályaiban. Az anyagi jog tartalmilag változó és ingadozó. A bíróság hivatása nem is az örök igazság megjelenítése, csupán az objektív jog alkalmazása. A konkrét esetben érvényesülő jog pedig abban az emberi lélek mélységéből jövő, — a bíró érzése szerint logikai tökéletességgel kialakult — megnyilatkozásban jelentkezik, amelyet ítéletnek neveznek. De épen, mert az ítélet az emberi elhatározás ellenőrizhetetlen méhében keletkezik, döntően fontossá válik annak az útnak a kijelölése, amelyen a bíró az elhatározásban megnyilvánuló belátásáig eljut. Ezt az utat határozzák meg az eljárási jogszabályok és ha a bíró előtt a tényállásra való kilátást csak egy fordulónál rekesztjük el, ha csak egy sugarát fedjük el az eset való képének: akkor alap-

elemeiben hamisítjuk meg azt az ítéletet, amelytől az objektív igazság hangjának megszólalását várjuk.

Az eljárási jog berendezése nem illeszthető az állam takarékosági programjába. Az igazság nem mérlegen latolható jószág, amelyből akárcsak egy szemerny is meg lehetne takarítani: olyan, mint a tüköruveg, amelyből ha egy darabot leütünk, az egész porrá törik. Nem lehet az anyagi igazság kiderítése helyett, célul tűzni az igazság kiosztóinak tehermentesítését, az ügyek helyes elintézése helyett, az akták gyors elintézését.

Azok a feltörekvő energiák, amelyek az ügyvédi közélet frontját elevenné teszik és amelyek meddön égnek ki a gazdasági és kenyérkérdésekért, szinte minden eredmény nélkül vívott állandó harcokban: újabb időkben a több és közelebb pozitívummal biztató szervezeti reformok irányában tájékozódnak. E kérdések homlokterében ismét a szabad és a korlátozott létszámú ügyvédség vitája áll. Az ügyvédség túlszűfoaltsága tulajdonképpen csak egyik szimptomája az ügyvédséget pusztító veszedelemnek, nem pedig annak okozója, legkevésbé egyedüli okozója. A szám mechanikus korlátozása egy tünetet támad meg, legfeljebb a betegséget okozó számos okok egyikét, de a többi mélyebben fekvő góckhoz nem ér. Kevésbé szerencsés a kérdés újabb kiélezése azért is, mert szaporítja a surlódási felületeket, izgatja a túl ideges és zaklatott kari közvéleményt, egyben eltereli a közfigyelmet az ügyvédség valóságos szükségleteiről és sérelmeiről. Viszont nem lehet tagadni azt, hogy a gazdasági nyomorúság és az az eredménytelenség, tehetetlenség, amely eddig az irányító körök minden akcióját homokba futtatta, a kar mind szélesebb rétegeiben kelti fel azt a hitet, hogy a numerus clausus lesz az a csodaszer, amely a megváltást jelentheti.

Az igazság valahol a középen van. Ha a korlátozott létszámú ügyvédség, a szerzett jogok sérelme nélkül, elvileg kizárva a karon kívül álló tényezők beavatkozási lehetőségét, kizárólag a kari önkormányzat keretén belül valósul meg, úgy bizonyára nem fogja megnyitni azt a kari paradicsomot, amelyet a csodavárók képzelete délibábként fest a borus horizontra, de talán könnyebbülést és valami részletsikerét is fogja hozni ennek a kétségtelenül drasztikus kísérletnek, amelynek értéke nem az intézmény népszerűtlen onomasztikája és az ezáltal felidézett torz emlékek mérlegén, hanem kizárólag gyakorlati hasznavehetősége alapján vizsgálendő. Mert ha nem is hiszek abban, hogy a zárt szám meg fogja gyógyítani az ügyvédség igazi betegségét, másrészt teljesen deplacéirtnak tartom azokat az indokolatlan szenvedéllyel hangsúlyozott világnézeti támadásokat, amelyek a szabad ügyvédség egyik-másik védelmezője részéről elhangzottak. Szabadelvűség, szerzett jogok védelme,

szabadságjogok tisztelete: mind olyan értékei és eredményei az emberi életnek és együttműködésnek, egyúttal olyan kevés reális összefüggést tartanak a kari élet sajátos szükségletei és törvényei szerint kialakítandó szervezeti kérdésekkel: hogy nem szabad őket a súlyos kenyérgondokban vergődő ügyvédség élet-harcában, az egyik front — a másikéhoz hasonlóan szélsőséges szempontok pozícióiban elsáncolt — jelszóütegeiként felvonultatni.

Az év során — szinte az organikus fejlődés természetességével — új intézmény nőtt a kari önkormányzati szervek sorában. Az Ügyvédszövetség kezdeményezésére az Országos Ügyvédi Értekezlet, az országos kamara előrevetett kísérleteként iktatódott a kar törvényes fórumai sorába: a második Értekezlet formai és tartalmi jelentőségénél fogva már túlnőtt a társadalmi jellegű kongresszusok körén és a kar reprezentáns szerveinek élére nyomult.

Az aktuális szervezeti reformok közzé tartozik a budapesti Kamara vezető pártjainak az a törekvése is, amely a kamarai közgyűlések reformját és a képviselői alapon megalakítandó közgyűlés intézményesítését kívánja. A legutóbbi idők közgyűlései külsőségeikben, programjuk kapkodó sívárságában, határozataik ötletszerűségében, csupán a kar szenvedélyeit, vergődő határozatlanságát és legkétségbeesettebb rétegeinek politikai iskolázatlanságát tükrözték, de nem voltak kifejezői az ügyvédség nehéz időkben is féltve őrzött jözségének, a kar nagy többsége közéleti bölcsességének és hivatási méltóságának. A képviselői alapon megalakítandó közgyűlés megszüntetné azt a mai állapotot, amelyben az ügyvédség ön maga is komolytalannak tartja egy véletlenül összeverődött és a tömegek közönye folytán többséggé avanzsált kisebbség közgyűlési határozatait és biztosítaná a budapesti ügyvédség e legpublikusabb szervének munkaképességét, visszaadva annak hagyományos méltóságát és közéleti jelentőségét.

Az ügyvédség szervezetének lehetnek alaki és átmeneti fogyatékoságai: maga az ügyvédség legválságosabb küzdelmeiben sem tett engedményt hivatása méltóságának, mert magasabbrendűségének fénylő örökségét, teljességében kívánja átmenteni jobb idők boldogabb nemzedékei számára. Ma, mikor recseg és ropog körülöttünk minden, az ügyvédség talán az egyetlen rend, amely nem hódolt be a korszerű áramlatoknak: nem építette le etikai bázisát, nem tehermentesíti felfogását az érvényesülési akadályt jelentő tisztas hagyományoktól és nem egyszerűsíti életét azzal, hogy az erkölcsi gátak feladásával vesse bele magát a gazdasági küzdelembe, célul tűzve ki, hogy anyagi előnyökben visszaszerezze azt, amit tekintélyben elvesztett. A magyar ügyvédség megtörtén és meggyötörtén ma is úgy áll a gazdasági válsággal, társadalmi és politikai ellentétekkel fel-

korbácsolt közéletben, mint a régi nagy Magyarország erkölcsi és kulturális integritásának sugaras emléke.

Dr. Varannai István.

Összeférhetetlenség. Az ügyvédi összeférhetetlenség újabb, és mindenestre az eddiginél szigorúbb szabályozása, nem az a csodaszer, amittől az ügyvédség helyzetének jobbrafordulását egy csapásra várhatnók. Sőt a meglévő és esetleg megalkotandó szabályok szigorú és következetes alkalmazása sem az. De azok közé a feladatok közé tartozik, amelyek megoldásra várnak. A levegőben lóg a kérdés, beszélnünk kell róla.

Az összeférhetetlenségi szabályok helyes „restaurálása”, korszerű átalakítása csak elősegítheti az igazságos és méltányos jövedelemeloszlás bekövetkeztét. A magyar ügyvédi kar olyan nehéz helyzetben van, hogy minden lépés, amit az igazságos és méltányos jövedelemeloszlás érdekében úgy tehetünk, hogy ezzel az összesség és az egyének jogos érdekét nem veszélyeztetjük és csak a túlkapásokat szüntetjük meg, kívánatos, hogy mielőbb megtörténjék.

*

Bifurkáció. Az összeférhetetlenség kérdésének új szabályozását már 1927-ben felvetették ügyvédi körökben és a bifurkáció rendszerének bevezetésével kívánták egyesek összekapcsolni. Az elgondolás az volt, hogy kétféle ügyvéd lehessen, az egyik a peres ügyvéd, aki szigorú összeférhetlenségi szabályoknak volna alávetve, köz- vagy magánalkalmazásban nem állhatna, mellékfoglalkozást nem vállalhatna. A vagyonkezelők és jogi tanácsadók lennének a másik kategóriában, akik viszont peres és perenkívüli bírói és kontradiktórikus közigazgatási ügyekben nem vállalhatnának képviselőt. Nem kívánjuk itt az összes érveket felsorakoztatni, amelyek mind amellet szólnak, hogy e terv elvettessék. Csak egyetlen indokra hivatkozunk, ami a mai gazdasági és kereseti viszonyok között döntő kell, hogy legyen. A kettéválasztás keresztülvezetése egyik napról a másikra fosztaná meg az ügyvédek 90%-át jelenlegi praxisának és keresetének olyan nagyrésztől, hogy az egzisztenciájuk veszélyeztetését jelentené. És tenné ezt anélkül, hogy a legcsekélyebb garanciát is nyujtaná arra, hogy a másik csoportból az ügyeknek kellő pótlására talál.

*

Nyugdíjasok. Az ügyvédi szervezetek viszont az összeférhetlenségi kérdés emlegetése során legtöbbször a nyugdíjat élvező ügyvédek problémáját feszegetik. Nem tudjuk megérteni, hogyan alakulhatott ki és találkozhat tetszéssel az a gondolat, hogy a nyugdíjasokat arra az időre, amíg ügyvédi gyakorlatot folytatnak, kényszerítsék a nyugdíjukról való lemondásra. Hát